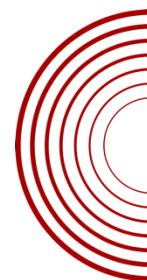

Ressursbruk og effektivitet i PST

Presentasjon for pressen 11.12.2025

Politiets sikkerhetstjeneste, eller PST som vi ofte sier, er både en politi- og sikkerhetstjeneste og en etterretningstjeneste.

Som politi- og sikkerhetstjeneste skal PST forebygge, håndtere og etterforske de mest alvorlige truslene mot sikkerheten i landet, og mot grunnleggende nasjonale interesser.

Som etterretningstjeneste skal PST innhente informasjon og utarbeide analyser og etterretningsvurderinger om forhold i Norge som kan true Norges suverenitet, territorielle integritet, demokratiske styreform og andre nasjonale sikkerhetsinteresser. Etterretningen skal støtte beslutningstakere på ulike nivåer, helt opp til regjeringen.

PST skal rett og slett hindre farlige hendelser, og de skal beskytte Norge mot trusler i Norge som andre ikke ser.

De to siste tiårene har både terrortrusselen og etterretningstrusselen mot Norge økt. Særlig siden Russlands fullskalainvasjon av Ukraina i 2022. Det er igjen krig i Europa.

Dette har ført til økt etterretningsaktivitet mot norske interesser, og økt fare for sabotasje, påvirkningskampanjer og cyberangrep fra statlige aktører fra andre land.

Vi har undersøkt i hvilken grad PSTs organisasjon og ressursbruk er målrettet og effektiv for å kunne utføre sine oppgaver som innenlands etterretnings- og sikkerhetstjeneste gitt dagens trusselbilde.

Eller enklere sagt: Er PST godt nok rustet til å håndtere det økte trusselnivået?

Det enkle svaret er nei. Undersøkelsen viser at PSTs kapasitet til å fylle oppgaven som sikkerhets- og etterretningstjeneste har vesentlige begrensninger.

De ressursene PST rår over, samsvarer ikke med hvordan trusselbildet har utviklet seg, og den radikale økningen i oppgaver.

PST har gjentatte ganger rapportert om dette gapet mellom trusler og kapasitet til Justis- og beredskapsdepartementet.

Vår overordnende vurdering er at departementet ikke har bidratt tilstrekkelig til at PST har nødvendige virkemidler til å fylle rollen som innenlands etterretnings- og sikkerhetstjeneste, gitt de senere års endring i trusselsituasjonen.

Det mener vi er sterkt kritikkverdig.

Sterkt kritikkverdig er en kritikkform som Riksrevisjonen bruker svært sjeldent. Kun når vi finner alvorlige svakheter, feil og mangler som vil kunne få svært store konsekvenser for enkeltmennesker eller samfunnet. Det sier noe om sakens alvor.

Riksrevisjonen anbefaler at Justis- og beredskapsdepartementet sikrer at PSTs økonomiske ressurser, kapasitet, verktøy og virkemidler er i tråd med PSTs mandat og trusselbildet, og sørger for at PST bruker ressursene effektivt.

Før jeg går videre vil jeg opplyse om at denne undersøkelsen er gradert. Den graderte rapporten har vi i dag levert til Stortinget.

Men vi har også, i dialog med Justis- og beredskapsdepartementet, utarbeidet en ugradert versjon. Den har vi gjort så fullstendig som mulig uten å bryte med bestemmelsene i sikkerhetsloven.

Dere finner nå den ugraderte rapporten på våre hjemmesider riksrevisjonen.no.

Med grunnlag i den brede undersøkelsen vi har gjort, kan vi trekke følgende konklusjoner:

- Selv om PST har fått noe økte ressurser i perioden, står ressursene ikke i forhold til et vesentlig forverret trusselbilde og radikalt økte oppgaver.
- PSTs kapasitet som nasjonal etterretnings- og sikkerhetstjeneste har vesentlige begrensninger, og PSTs organisering og ressursbruk er ikke tilstrekkelig målrettet og effektiv.
- Uforutsigbar og stor oppdragsmengde for beskyttelse av myndighetspersoner har hatt negative konsekvenser for de andre kjerneoppgavene til PST.
- PSTs effektivitet og evne til å oppfylle sitt mandat som etterretnings- og sikkerhetstjeneste begrenses av at regelverksutviklingen går sent, og av begrensede ressurser til informasjonsinnhenting.
- Svakheter og mangler ved IT-ressursene reduserer PSTs effektivitet. Utfordringene begrenser PSTs evne til å fylle sitt mandat.
- Samarbeidet mellom PST og E-tjenesten er vesentlig forbedret, men ulike ressurser i de to tjenestene påvirker samhandlingen og effektiviteten i begge tjenester.
- Justis- og beredskapsdepartementets styring av PST er svak og utydelig.

Undersøkelsesperioden vår strekker seg fra 2019 til 2025. I denne perioden har den sikkerhetspolitiske situasjonen endret seg vesentlig.

Vedvarende terrortrussel, gjennomførte terroranslag mot moskeen i Bærum, og utenfor London Pub i Oslo, alvorlige hendelser med nettverksangrep eller datainnbrudd blant annet på Stortinget og i departementene, sabotasje mot rørledninger og kabler i Norges nærområder, krig i Ukraina med et mer autoritært og aggressivt regime i Russland og et autoritært og offensivt Kina, begge med økt etterretnings- og påvirkningsaktivitet mot Norge.

Alt dette har stilt og stiller PST overfor utfordringer som er i en helt annen skala enn tidligere.

Undersøkelsen viser at aktivitetsnivået i PST har gått vesentlig opp i undersøkelsesperioden.

Antallet registrerte etterretningsobjekter har økt vesentlig. Antall tipssaker og antall tips som krever oppfølging, har økt. Det samme har antall forebyggende saker og etterforskningsaker. I løpet av perioden har PST også avsluttet sakene raskere. Vi ser også at produksjonen av etterretningsrapporter per år har økt betydelig. Det samme har etatens samlede dokumentproduksjon. Det har også vært et høyt trykk på livvaktjenesten. Og det har vært en sterk økning i den tilflytende informasjonen og endringer i trusselbildet.

Alt dette skjer altså parallelt. Der trusselen og aktiviteten tidligere kunne variere mellom områdene, har den økt på alle PSTs ansvarsområder. Og på alle PSTs kjerneoppgaver. Samtidig.

Undersøkelsen avdekker derfor at det er begrensninger i PSTs kapasitet til å håndtere dette krevende trusselbildet – et trusselbilde som altså berører alle PSTs kjerneoppgaver.

Hva betyr det? Jo, det øker risikoen for skadelige konsekvenser for grunnleggende nasjonale interesser. Det er alvorlig.

Selv om PSTs kapasitet er noe styrket i 2023 og 2024 sammenlignet med tidligere år, innebærer dagens nivå et gap mellom behov og kapasitet.

Det er derfor vi slår fast at PST har vesentlige begrensninger i sin kapasitet til å fylle sin oppgave som sikkerhets- og etterretningstjeneste.

Målt i løpende kroner kan man si at PST har fått vesentlig økte bevilgninger i undersøkelsesperioden.

Men tar vi hensyn til inflasjonen og økte og nye oppgaver, blir bildet et annet.

Blant de nye oppgavene er regjeringens biltjeneste og Den kongelige politieskorte, som PST har overtatt ansvaret for fra Statsministerens kontor, og fra Oslo politidistrikt. Både biltjenesten og kongeeskorten er nå organisert sammen med den øvrige livvaktjenesten i PST.

Undersøkelsen viser at PST har brukt mye ressurser på beskyttelse av myndighetspersoner. Dette har inkludert dekning av uforutsette livvaktoppdrag – oppdrag som i utgangspunktet må gjennomføres. Dette er selvfølgelig en viktig oppgave.

Men: Selv om PST fikk overført ekstra midler, viser undersøkelsen at den høye belastningen og overtidsbruken for disse oppgavene har hatt negative konsekvenser for andre kjerneoppgaver.

Særlig i 2022 og i 2023 resulterte den høye bruken av overtid for disse oppgavene, til et betydelig merforbruk som påvirket driften av resten av organisasjonen.

Dette altså i en tid da trusselbildet for PSTs kjerneoppgaver har endret seg raskt til det verre.

PSTs livvakt-tjenester, er åpenbart svært ressurskrevende. Likevel tok Justis- og beredskapsdepartementets først høsten 2023 mer tydelig fatt i utfordringene.

Vi anbefaler at departementet setter i gang tiltak for å sikre at livvaktoppgavene ikke går på bekostning av andre kjerneoppgaver som kontraterror og kontraetterretning. For eksempel ved å skille ut disse funksjonene organisatorisk.

I tillegg mener vi at departementet må vurdere hvordan man kan redusere PSTs kostnader for myndighetspersoners reiser til høyrisikoland.

I dagens ordning bærer virksomhetene
som myndighetspersonen tilhører,
ingen kostnader for livvakter.
PST betaler hele regningen.

Det er imidlertid ikke bare tilgangen
på ressursene som er begrensende,
PST kan øke effektiviteten i egen organisasjon.
PST har egne enheter i alle politidistriktene,
unntatt i Oslo. Undersøkelsen viser
at ressursene ved disse enhetene
er lite styrt og fulgt opp av hovedkontoret i Oslo.
Etter Riksrevisjonens vurdering
kan kapasiteten i distriktsenhetene
utnyttes bedre.

Justis- og beredskapsdepartementet
har det faglige, budsjettmessige
og administrative ansvaret for PST.

Undersøkelsen viser at styringen av PST
fra departementets side har vært svak, utydelig
og lite enhetlig.

Silopreget arbeid og manglende koordinering
mellom ulike deler av departementet,
kombinert med at den øverste ledelsen
og saksbehandlerne i avdelingene
ikke har tilgang på den samme informasjonen –
på grunn av ulike gradering, har ført til
et mangelfullt beslutningsgrunnlag
og en uklar styringsdialog med PST.

Vi mener det er urovekkende
at det har tatt så lang tid for departementet
å følge opp signalene om det stadig mer
alvorlige trusselbildet, og anerkjenne rekkevidden
av PSTs utfordringer.

I 2012 fikk PST kritikk for å henge etter
på teknologi i rapportene fra
Gjørsv-kommisjonen og Traavik-utvalget.

Vår undersøkelse viser at det også er svakheter og mangler ved dagens IT-portefølje, og at dette hemmer effektiviteten. Svakheterne vil utgjøre enda større utfordringer i årene framover. Dette er ikke godt nok for et nasjonalt sikkerhetspoliti og en etterretningstjeneste i 2025. Joda, undersøkelsen vår viser også at det er tatt viktige steg på IT-fronten i PST, men vi mener at den kraftige økningen i informasjonsmengden som PST må forholde seg til, forsterker behovet for å få på plass IT-verktøy som bedre støtter opp om arbeidet.

Jeg nevnte i starten at det tilhører sjeldenhetene at Riksrevisjonen konkluderer med sterkt kritikkverdig i våre undersøkelser. Disse funnene er altså svært alvorlige.

Vi trenger et PST som har nok ressurser til å møte dagens trusselbilde.

Når Riksrevisjonen velger å undersøke noe, er det fordi vi ser en betydelig risiko for at vi vil finne feil, mangler og kritiske forhold.

Det som fungerer, undersøker vi ikke. Men, så hender det at vi i de kritiske undersøkelsene våre også ser noen gledelige trekk som vi mener det er viktig for Stortinget og for offentligheten å kjenne til.

Det har vi funnet her. Undersøkelsen vår avdekker en positiv tendens. Og det er økningen i utvekslingen av informasjon mellom Politiets sikkerhetstjeneste og Forsvarets etterretningstjeneste. Den har vært stor. Og vi ser at samarbeidet mellom de to tjenestene er vesentlig forbedret.

Det er bra. Stortinget har gjentatte ganger presisert at det er viktig med et godt samarbeid mellom E-tjenesten og PST.

Viktig fordi det handler om noe vi verken kan eller skal ta for gitt: Vår egen og rikets sikkerhet. Takk for oppmerksomheten.